

Statistisk sentralbyrå
Postboks 8131 Dep.
0033 OSLO

Deres referanse

Vår referanse
200503440-/HCC

Dato
06.03.07

BESTILLING AV EN ANALYSE AV MAKROØKONOMISKE KONSEKVENSER AV REDUSERT NORMALARBEIDSTID

Soria Moria-erkæringen står det at Regjeringen skal bidra til forsøk med 6-timersdag/arbeidstidsreformer i samarbeid med partene i arbeidslivet. I statsbudsjettet for 2006 er det bevilget 10 mill. kroner til forberedelse av forsøks- og forskningsvirksomhet, herunder forskningsoppdrag for å kunne belyse de makroøkonomiske konsekvensene av en eventuell reduksjon i normalarbeidstiden. Fornyings- og administrasjonsdepartementet skal planlegge og forberede forsøk og analyser knyttet til arbeidstidsendringer, herunder makroøkonomiske analyser. Regjeringen vil igangsette forsøk rettet mot seniorer i 2007-2008, og det er avsatt 20 mill. kroner for 2007 til dette formålet.

Målet med forsøkene og analysene er å fremskaffe vesentlig bedre kunnskap om virkninger av arbeidstidsordninger. Kunnskapen skal gi grunnlag for å kunne ta beslutninger om bruk av arbeidstid som virkemiddel for å få flere i arbeid og for eventuelt å kunne legge strategier for langsiktige arbeidstidsreformer.

Vi ønsker at SSB skal gjennomføre analyser av makroøkonomiske konsekvenser av redusert normalarbeidstid. Normalarbeidstid er ikke et entydig begrep. Mange i Norge har kortere arbeidstid enn det som følger av bestemmelsene i arbeidsmiljøloven. Begrepet normalarbeidstid kan omfatte flere dimensjoner. Det kan være total arbeidstid, dvs samlet arbeidstid uavhengig av når arbeidet skjer eller arbeidstidens plassering i døgnet, uken eller året. Dette prosjektet skal særlig analysere makroøkonomiske konsekvenser av redusert normalarbeidstid i betydningen reduksjon av total faktisk arbeidstid pr. år.

Vi bestiller fra SSB analyser av de mellomlang- og langsiktige konsekvenser av følgende arbeidstidsreduksjoner.

1. 10 prosent reduksjon av den daglige arbeidstiden. I alternativ 1 legges det regneteknisk til grunn at reduksjonen skjer fra 2010.
2. 20 prosent reduksjon av den daglige arbeidstiden. I alternativ 2 legges det regneteknisk til grunn at om lag 10 pst av reduksjonen skjer i 2010, og ytterligere ca. 10 prosent av reduksjonen skjer i 2020.
3. 4-dagers arbeidsuke som regneteknisk antas å skje fra 2010.
4. 3 ukers reduksjon av normalarbeidstiden per år (i form av økt ferie) som regneteknisk antas å skje fra 2010.

Arbeidstidsreduksjonene under alle alternativene bes vurdert henholdsvis for A) alle, B) bare personer over 62 år og C) bare personer med barn mellom 1-6 år (gjennom nedskalering av arbeidstyrken).

Det er ønskelig at SSB har en bred tilnærming til problemstillingen. Ved gjennomføring av oppdraget skal det tas utgangspunktet i blant annet erfaringer med arbeidstidsforkortelser fra Norge og andre land. Basert på resultater av tidligere analyser og økonomisk teori bes SSB vurdere hvilke mekanismer som vil gjøre seg gjeldende ved arbeidstidsforkortelser og i hvilken grad disse mekanismene fanges opp i SSBs makroøkonomiske modeller. Gjennomgangen vil være et utgangspunkt for å tallfeste de makroøkonomiske virkninger av redusert arbeidstid ved hjelp av modellberegninger. Siden noen av mekanismene best fanges opp i MODAG, mens andre best analyseres i MSG, bør SSB bruke begge modellene i analysen. Det vil være viktig å få fram konsekvensene på kort og mellomlangt sikt av en omlegging, men først og fremst er det konsekvensene for økonomien på lang sikt som må utdypes.

Mekanismer som ikke fanges opp bør analyseres utenfor modellen. Blant annet vil en reduksjon i den daglige arbeidstiden i modellene håndteres symmetrisk med færre arbeidsdager per uke og lengre ferier. Dette innebærer at punkt 3 og 4 ovenfor vil bli håndtert i modellen på samme måte som punkt 1 og 2. I virkeligheten kan det imidlertid være forskjeller mellom de ulike alternativene i forhold til utnyttelse av realkapitalen og organisering av hverdagen. I forbindelse med punkt 3 og 4 bør SSB derfor vurdere å trekke inn andre momenter enn det modellen alene kan si noe om. Disse vurderingene kan ev. brukes til å endre modellforutsetninger. I beregningene er det av stor betydning at det tas hensyn til at redusert arbeidstid kan påvirke arbeidstilbudet. For eksempel kan det tenkes at redusert arbeidstid for 62 åringer bidrar til redusert trygdetilbøyelighet, eller at redusert arbeidstid for småbarnsforeldre kan bidra til økt sysselsetting blant småbarnsforeldrene.

Avhengig av hva som vil være hensiktsmessig i forhold til de aktuelle økonomiske modellene legges til grunn at alle alternativene (jf. punkt 1-4 ovenfor) beregnes med

henholdsvis 100 prosent og 50 prosent lønnskompensasjon på gjennomføringstidspunktet, samt ingen kompensasjon. Ved arbeidstidsreduksjon for små grupper kan en i tillegg se på virkningen av at lønnskompensasjonen skjer i form av en "utbetaling" fra staten. Beregningene i de ulike alternativene for redusert arbeidstid foretas under forutsetning om uendret offentlig budsjettbalanse, ved at satsen for arbeidsgiveravgift, personbeskatning eller merverdiavgift øker, og at omfanget av det offentlig finansierte velferdstilbudet holdes uendret regnet i antall timer.

Vi ønsker at konsekvensene av de skisserte endringer belyses i forhold til makroøkonomiske størrelser. I utgangspunktet er vi særlig interessert i å få analysert virkningene på følgende variable:

- BNP
- Privat konsum
- Konsumpris
- Disponibel realinntekt pr innbygger
- Gjennomsnittlig timelønnsnivå
- Gjennomsnittlig lønnskostnadsnivå
- Rentenivå
- Arbeidstilbud – gjerne fordelt på ulike aldersgrupper og kjønn
- Sysselsetting etter næring
- Arbeidsledighet
- Produktivitet
- Overføringer
- Offentlig tjeneste produksjon
- Nødvendig endring i arbeidsgiveravgiftssats
- Næringsstruktur

SSB bes imidlertid også vurdere å beskrive eventuelle interessante virkninger på andre makroøkonomiske variable enn de variablene som er nevnt ovenfor. En viktig problemstilling er knyttet til mobilisering av personer med riktige kvalifikasjoner f.eks. til helse- og omsorg og politi. Dette kan ikke belyses ved hjelp av makromodellen siden arbeidskraften forutsettes homogen, men temaet bør likevel problematiseres i analysen ved å angi hvor mange flere leger eller sykepleiere en vil trenge. I tillegg ber vi om en vurdering av virkningene på de ulike variablene om reduksjonen i utførte timeverk som følge av arbeidstidsreduksjonene, dekkes inn gjennom økt arbeidsinnvandring.

Virkningene av endringene skal fremstilles fram til 2050 sammenliknet med en valgt referansebane (nivåforskjell fra et basisalternativ der det tas utgangspunkt i at gjeldende arbeidstidsordninger, ferieordninger etc opprettholdes).

Oppdraget skal gjennomføres innenfor et budsjett på 600 000 kroner inkl. mva., og foreligge innen 31.12.07. Resultatene av analysene skal publiseres i form av en

populærartikkel i Økonomiske analyser og skal være tilgjengelig for folk flest. I tillegg skal det utarbeides en mer detaljert teknisk rapport som inneholder forutsetninger, utfordringer og resultater m.m. I sluttproduktet fra prosjektet skal det refereres til internasjonal forskning på feltet.

Tidspunktet for offentliggjøring av resultatene fra analysene skjer etter nærmere avtale med departementet.

Det er mulig at departementet senere kan ha behov for å gjøre andre beregninger. Det forventes derfor at SSB i tråd med tidligere samtaler står til disposisjon for ytterligere analyser enn det som er beskrevet ovenfor. I slike tilfeller vil det bli gjort egne bestillinger.

I forbindelse med oppdraget vil det bli etablert en referansegruppe med medlemmer fra Finansdepartementet, Arbeids- og inkluderingsdepartementet og Fornyings- og administrasjonsdepartementet som kan gi SSB innspill i forbindelse med analysen.

Kontaktpersoner i departementet for oppdraget er :

Seniorrådgiver: Henrik C. Cenar, tlf. 22 24 48 04.

Spesialrådgiver: Jon Błaalid, tlf. 22 24 46 42.

Med hilsen

Finn Melbø (e.f.)
ekspedisjonssjef

Henrik C. Cenar
seniorrådgiver